

Warszawa, 15.11.2024

Ministra Klimatu i Środowiska
Paulina Hennig-Kloska

Apel ekspertów ochrony zdrowia w sprawie aktualizacji Krajowego Planu Energii i Klimatu

Szanowna Pani Ministro,

Jako eksperci ochrony zdrowia po raz kolejny wyrażamy duże zaniepokojenie skutkami zdrowotnymi tzw. potrójnego kryzysu - postępującej zmiany klimatu, zanieczyszczenia środowiska oraz utraty bioróżnorodności. Coraz częstsze ekstremalne zjawiska pogodowe w naszej części Europy (m.in. fale upałów, susze czy powódzie w Polsce) będące wynikiem kryzysu klimatycznego czy wciąż silnie zanieczyszczone polskie powietrze odciskają znaczące piętno na zdrowiu publicznym Polek i Polaków.

Do obu tych negatywnie wpływających na zdrowie zjawisk prowadzi spalanie węgla do produkcji ciepła i energii elektrycznej – jest to główny strukturalny czynnik emisji gazów cieplarnianych i substancji zanieczyszczających powietrze w Polsce.

Jak wielokrotnie wskazywaliśmy, odbija się to negatywnie na zdrowiu całej populacji – wskutek oddychania zanieczyszczonym powietrzem polscy obywatele przewlekłe chorują i przedwcześnie umierają, a zmiana klimatu powoduje liczne, czasem wciąż trudne do przewidzenia konsekwencje dla zdrowiaⁱ. Oba te zjawiska generują także bardzo wysokie zewnętrzne koszty zdrowotne ponoszone przez całą gospodarkę. Dlatego wyzwania te powinny być odpowiednio adresowane wszelkimi politykami i uwzględniane w planach, takich jak Krajowy Plan Energii i Klimatu (KPEiK).

Według jednego ze scenariuszy, KPEiK doprowadzi do spełnienia norm emisji zanieczyszczeń powietrza oraz zmniejszy o 50% emisję gazów cieplarnianych do 2030 roku. **Jednak dokument nie określa konkretnej daty odejścia od spalania węgla do celów grzewczych oraz energetycznych, co jest kluczowe w kontekście nasilających się skutków zmiany klimatu.**

Najnowszy raport the Lancet Countdown przypisuje spalaniu węgla prawie 980 000 zgonów rocznie (globalnie) oraz wskazuje na ciągły wzrost strat ekonomicznych związanych ze skutkami zdrowotnymi zmiany klimatuⁱⁱ. W Polsce tylko ze względu na zanieczyszczenie powietrza umiera przedwcześnie około 47 tysięcy osób rocznieⁱⁱⁱ. Dodatkowo, dolegliwości spowodowane zanieczyszczeniami pochodzącymi ze spalania węgla obniżają produktywność, przyczyniają się do wzrostu liczby zwolnień lekarskich, hospitalizacji, opieki nad chorymi dziećmi lub osobami

starszymi i obciążają budżety domowe - a tym samym generują wspomniane koszty dla całej gospodarki.

Według raportu Health and Environment Alliance opublikowanego w ubiegłym roku nawet najwcześniejszy scenariusz wycofania się ze spalania węgla (do 2030 r.) doprowadzi do znacznych kosztów zdrowotnych wynikających z emisji zanieczyszczeń powietrza. Odejście od węgla do 2030 r. wygeneruje koszt nawet 148 mld zł, do 2035 r. nawet 217 mld zł, a do 2049 r. nawet 422 mld zł^{iv}. Proponowany scenariusz KPEiK, mimo znacznego spadku zużycia węgla do 2040 roku, wciąż nie określa konkretnej daty odejścia od spalania tego surowca w krajowej gospodarce.

Im szybciej zaprzestaniemy od spalania węgla, tym więcej negatywnych skutków zdrowotnych dla Polek i Polaków będzie można uniknąć. Zdrowe środowisko, czyste powietrze, wyhamowanie kryzysu klimatycznego – to cele, które musimy sobie postawić dla zdrowia obecnych i przyszłych pokoleń.

Dlatego jako eksperci i ekspertki ochrony zdrowia, w aktualizacji KPEiK apelujemy o:

1. **Przedstawienie szczegółowej oceny oddziaływania na zdrowie oraz oszacowania kosztów** obecnego systemu energetycznego w Polsce oraz oceny korzyści zdrowotnych wynikających z realizacji poszczególnych scenariuszy w zaktualizowanym KPEiK, w szczególności z odejścia od spalania węgla;
2. **Określenie konkretnej, jak najszybszej daty odejścia od spalania węgla** w celach grzewczych i energetycznych, z zachowaniem zasad sprawiedliwej transformacji;
3. **Zaprzestanie dofinansowywania wydobycia i spalania węgla**, z równoczesnym rozwijaniem efektywnego wsparcia dla rozwiązań niskoemisyjnych;
4. **Radykalne przyspieszenie transformacji energetycznej** w kierunku odnawialnych, niskoemisyjnych źródeł energii.

Podpisano:

dr n. med. Piotr Dąbrowiecki, Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie

dr inż. Grażyna Gałęzowska, Gdański Uniwersytet Medyczny, Politechnika Gdańska

prof. dr hab. med. Radosław Gawlik, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

prof. dr hab. n. med. Wojciech Hanke, Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi

prof. dr hab. n. med. Ewa Konduracka, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

dr hab. n. med. Michał Krzyżanowski, profesor wizytujący Imperial College London

prof. dr hab. n. med. Marek Kulus, Warszawski Uniwersytet Medyczny

prof. dr hab. n.med. Łukasz Małek, Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie

dr hab. n med. Filip Mejza, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

prof. dr hab.n.med. Krystyna Pawlas, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Prezes Polskiego Towarzystwa Medycyny Środowiskowej

dr n. med. Ewa Płaczekiewicz-Jankowska, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum w Krakowie

prof. dr hab. n. med. Bolesław Samoliński, Warszawski Uniwersytet Medyczny

lek. Olga Wdowiczak, Health and Environment Alliance (HEAL) Polska

prof. dr hab. n. med. Tadeusz Zielonka, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Polskie Towarzystwo Chorób Płuc

ⁱ Spalanie węgla generuje znaczne ilości szkodliwych dla zdrowia zanieczyszczeń powietrza. [Światowa Organizacja Zdrowia \(WHO\)](#) klasyfikuje oddychanie zanieczyszczonym powietrzem jako główne środowiskowe zagrożenie dla zdrowia publicznego. **Eksperti ostrzegają, że nie ma takiego poziomu zanieczyszczenia powietrza, który nie szkodziłby zdrowiu ludzi.** Istnieje wiele dowodów naukowych potwierdzających wpływ długotrwałego oddychania zanieczyszczonym powietrzem na liczne organy i układy ludzkiego ciała. Obejmuje to zaburzenia i choroby układu oddechowego i sercowo-naczyniowego, ale również wpływ na układ nerwowy, przyczyniając się do udarów, chorób neurodegeneracyjnych czy neurorozwojowych u dzieci. Badania wskazują, że narażenie na zanieczyszczone powietrze przyczynia się również do nowotworów płuc, pęcherza moczowego i mózgu, czy do mniej oczywistych: cukrzycy, zaburzeń ciąży i dojrzewania płodu. [Zmiana klimatu wpływa na ludzkie zdrowie](#) w wielu obszarach – choćby powoduje powiązane ze sobą długotrwałe komplikacje gwałtownych zjawisk pogodowych czy negatywnie wpływa na zdrowie psychiczne. W grupach najwyższego ryzyka obu powyższych czynników są się dzieci, kobiety w ciąży, a także osoby starsze i przewlekle chore. zdrowie w wielu obszarach – choćby powiązane ze sobą długotrwałe komplikacje gwałtownych zjawisk pogodowych czy wpływ globalnego ocieplenia na zdrowie psychiczne. W grupach najwyższego ryzyka obu powyższych czynników są się dzieci, kobiety w ciąży, a także osoby starsze i przewlekle chore.

ⁱⁱ [The 2024 report of the Lancet Countdown on health and climate change: facing record-breaking threats from delayed action](#)

ⁱⁱⁱ [European Environment Agency – Country Fact Sheets](#)

^{iv} [Health and Environment Alliance, 2023 - Szkodliwy węgiel – jak odejście od spalania węgla poprawi zdrowie publiczne w Polsce?](#)